

Новы год пачынаецца трывожна...

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

Найбольш аднак грозным і небясь-
печным зьяўляецца трэцяе запальнае
вогнішча ў сьвеце — Ляос.

Як вядома, Ляос падобна як і Кам-
боджа, быў пастановамі Жэнэўскай кан-
фэрэнцыі 1954 году, якая закончыла доў-
га трывалую індакітайскую вайну, энэў-
тралізаваны. Абедзьве дзяржавы ўра-
чыста тады забавязаліся не ўваходзіць
у ніякія ваенныя саюзы й ня мець нія-
кіх ваенных абаронных пунктаў на сва-
ей тэрыторыі, пакуль «ня будзе загро-
жаная іхная бяспечнасьць».

У выніку ўспомненай Жэнэўскай кан-
фэрэнцыі, зь якой Амэрыка ня была за-
даволеная, уважаючы, што такая «нэў-
тралізацыя» Ляосу зробіць яго лёгкай
аб'ектам камуністычнай экспансіі, з амэ-
рыканскай ініцыятывы паўстаў тады
Абаронны пакт Паўднённа-Ўсходняй
Азіі (СЭАТО). Гэты пакт, сябрамі якога
зь'яўляюцца Амэрыка, Вялікабрытанія,
Францыя, Аўстралія, Новазэляндія, Сы-
ям, Філіпіны й Пакістан, абыймае й тэ-
рыторыю Ляосу й Камбоджы, хоць
апошнія, як дзяржавы «нэўтральныя»
фармальна да пакту не належаць. Але
збройныя сілы дзяржаваў СЭАТО мо-
гуць увайсці на тэрыторыю Ляосу й
Камбоджы, калі ўрады апошніх пра гэта
напросяць.

Ад заканчэньня індакітайскай вайны
ў 1954 годзе астаўся ў Ляосе моцны кам-
муністычны рух Патэт-Ляо, стаўшыся
гняздом камуністычнай інфільтрацыі
звонку. Ведзеная ад даўжэйшага часу
мясцовая збройная паўстанцкая акцыя
камуністых апошнім часам пачала
быць збройна ўспамаганая з боку каму-
ністычнага паўночнага Вьетнама, каму-
ністычнага Кітаю й Савецкага Саюзу.
Скліканае ўжо некалькі разоў паседжа-
ньне Рады СЭАТО гэтыя весткі аб су-

польнай інтэрвэнцыі звонку з боку паў-
ночнага Вьетнаму, камуністычнага Кітаю
й Савецкага Саюзу пацвердзіла даку-
мэнтальна. Як бачым, дык і тут чырво-
ны Кітай рука ў руку йдзе із Савецкім
Саюзам.

Супраць ваеннага ўмешваньня ў нут-
раныя справы Ляосу войстра зарэага-
вала Амэрыка і ўзмоцніла ваенную га-
тоўнасьць 7-ай амэрыканскай флёты,
якая цяпер знаходзіцца на паўднённа-кі-
тайскіх водах. Затое пазыцыя Францыі
і асабліва Вялікабрытаніі выразна вы-
чэкваючая й мэдытарская. Ня гледзя-
чы аднак на адсутнасьць згоды ў гэтым
пытаньні сьрод заходніх вялікадзяржа-
ваў, Амэрыка выразна заявіла аб сваёй
наважанасьці ставіць супраць камуні-
стычнай агрэсіі ў Ляосе, калі яна ня бу-
дзе спыненая, навет сілаю зброі. Калі-ж
гэтая амэрыканская пагроза будзе ажы-
ццёўленая, дык на тэрыторыі Ляосу
дойдзе да другой Карэі, аб чым сяньня
ўжо гаворыцца адкрыта.

Як бачым, палітычная атмасфэра ў
сьвеце настолькі наладаваная, што ўжо
цяпер маюць месца грозныя выбухі. Дык
не аб міжнародным адпужаньні й за-
мацаваньні міру можа быць мова, але
аб далейшым завайстрэньні сытуацыі
і аб тым, дзе і якія новыя запальныя пун-
кты сьветавага пажару могуць узнік-
нуць з волі Масквы й чырвонага Пекіну.
Мова можа быць таксама аб тым, ці За-
хад патрапіць зьялякалізаваць і зату-
шыць гэты пажар, ці дасьць магчы-
масьць яму разгарэцца.

Няма патрэбы й даводзіць, што далей-
шае разьвіцьцё падзеяў галоўным чы-
нам будзе залежыць ад Амэрыкі — ад
зьместу й кірунку амэрыканскай замеж-
най палітыкі пры новым прэзыдэнце.

Язэп Каранеўскі

Беларусь калёній Масквы

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

бюджэт накідаюць далейшае «разьві-
вільчэ магутнай аўтамабільнай прамы-
словасьці». Тымчасам, гэтая прамысло-
васьць працуе выключна на прывознай
сыравіне, ейная прадукцыя ў бальшыні
вывозіцца ізноў за межы рэспублікі,
найчасцей на тую-ж чаліну дзі розныя
заўралёныя нозабудоўлі, а апошнім ча-
сам, у форме падарункаў і з мэтай па-
літычнай экспансіі камунізму — аж на
Кубу.

Якая-ж пры гэтым роля тых, што ся-
ньня фармальна стаяць быццам пры
ўладзе ў БССР і заданьне якіх мусіла-б
палягаць у вабароне гаспадарчых і на-
цыянальных правоў і інтарсаў ачальна-
най імі рэспублікі? Яны-ж на ўвесь сьвет
крычаць аб тым, што яны быццам кіраў-
нікі суверэннай і незалежнай дзяржа-
вы!..

Іхную, гэтак званую «незалежнасьць» і
«суверэннасьць» найлепш ілюструюць
словы старшынні савету міністраў БССР
(які гучны тытул!) Кісялёва, які, зьвяр-
таючыся да апошняй сесіі Вярхоўнага
савету СССР, гаварыў: «мы **просім** вы-
дзяліць дадатковыя сьродкі...» Вось у
гэтым **просім** і палягае ўся сутнасьць
справы. Яны могуць толькі «прасіць», да
таго ня ў кожнай справе і, як мы пера-
каналіся, навет іхныя просьбы найчась-
цей застаюцца пустым гукам. Аднак

яны называюць сябе міністрамі неза-
лежнай рэспублікі, склікаюць свой «не-
залежны» парламент і, як паведмі-
ла прэса й радыё СССР 30 сьнежняна,
Вярхоўны савет БССР і гэтым разам ад-
нагалосна прыняў законы аб «дзяржаў-
ным» пляне разьвіцьця народнай гаспа-
даркі і бюджэце БССР на 1961 год. Але
на якое ліха гэтая камэдыя на дзяржаў-
ным узроўні, калі ўсё ўжо было даўно і
канчальна пастаноўлена ў Маскве і вор-
ганы БССР ня маюць ніякай іншай маг-
чымасьці, як толькі прыняць?

Магчыма было-б навет лішнім ставіць
пытаньне, ці запраэтставаў калі-небудзь
ўрад гэтак званай «суверэннай» і «неза-
лежнай» БССР супраць таго, што ў гэ-
так званай «дружнай і раўнапраўнай
сьм'і савецкіх народаў», ад пачатку іс-
наваньня бальшавіцкай улады аж да гэ-
тага году, БССР атрымлівае на душу на-
сельніцтва на 30 з гакам працэнтаў ка-
піталаўкладаў менш, чымся РСФСР. Гэ-
та тычыцца ня толькі Беларусі, а ўсіх
нерасейскіх рэспублікаў.

Прыняўшы за выходны пункт пала-
жэньне, што грамадзяне ўсіх падсавец-
кіх рэспублікаў больш-менш аднолька-
ва натужняюць сілы, ствараючы ма-
тарыяльныя багачыні, якія ідуць у рас-
параджэньне савецкага капіталіста-
дзяржавы, элемэтарная справядлі-

Як тое, любы мой, што ў ноч, апошню ноч,
У цябе із воч
Сьвяза скацілася аб скрыўджанай душы.

Дратуе сэрца мне, цвікі ў мазгі ўбівае,
З грудзей і боль і стогны здабывае
Загадка страшная: ў гадзіны ўсіх гадзін
Ты там адзін,
Маўляў бясплеменьнік, усім чужы,
сканаў...

Адно бліжэйшае, адно хаця-б стварэньне,
Хаця-б няроднае, хаця каб на здарэньне,
Прасіў Вялікага к табе хутчэй паслаць,
Каб зь ім аддаць
Сваім апошні свой, гарачы свой прывет.

Ня меў Ён літасьці, ня даў табе спакою,
Ў самоце, ў больніцы, залезнаю рукою
Ён сэрца кволага спыніў нятрыўкі рух
І бедны дух
Прымусіў твой пакінуць гэты сьвет.

Казаў: «маліся» ты. За што-ж, каму
маліцца?
Ці-ж можна праўду нам знайсці,
калі маніцца,
У неба чорнае ўляпіўшыся вачмі?
З журбой, зь сьлязьмі
Нясыці туды сваю найбольшую з надзей?

„Інжынеры людзкіх душ“ — партыйкыя бюракраты

У савецкім часопісе «Социалистичес-
кая законность» (№ 11 за 1960 год) зья-
віўся артыкул М. Мамонтава «Пісьмень-
нік, ганарар і спадчынікі», які кідае
даволі сьвятла на ўмовы жыцця й пры-
вілеяваны стан савецкіх пісьменьнікаў,
драматургаў, крытыкаў і г. д. Ведама, ня
ўсе савецкія пісьменьнікі могуць дайсьці
да таго матарыяльнага дабрабыту, як ён
апісаны ў названым артыкуле. Гэта за-
лежыць у першую чаргу ад здабыцця
«сымпатыі й адсюль ад «папулярнасьці»
твораў, аднак і найдалейшыя такі «пар-
тыйныя сымпатык» пры гэтых савецкіх
умовах можа стацца запраўдным міль-
ёнерам.

У артыкуле М. Мамонтава справа ідзе
аб ганарарах савецкіх пісьменьнікаў,
але ведама, што савецкія «клясыкі» ка-
рыстаюцца й другімі дзяржаўнымі ўзна-
гародамі, як сталінскімі ці цяпер ленін-
скімі прэміямі да 200.000 руб., дзяржаў-
нымі дачамі, ды навет некалькімі ад-
начасна, машынамі, санаторыямі й г. д.
Як сьцьвярджае М. Мамонтаў, савецкі
пісьменьнік, якому лашчасьлівілася вы-
даць той ці іншы твор, адразу атрымоў-
вае за яго ганарар (у залежнасьці ад ты-
ражу), незалежна ад распадкажы гэта-
га твору. Ён можа ляжаць на паліцах
складу дзесяці гудоў, ня паступішы
навет у кнігарні. Падобны ганарар ён
атрымоўвае пры паўторным ці патрой-
ным перавыданьні гэтага свайго твору.
хоць апошні застаўся неперапрацава-
ным.

Да аўтараў прыраўнаныя таксама пе-
сакладчыкі мастацкай літаратуры й ін-
сэніроўшчыкі. Аўтарскія правы на га-
нарар спадчынным. Пасля сьмерці аўта-
ра на працягу 15 гадоў пры перавыдань-
ні кнігаў ганарар атрымоўвае ягоная
сьям'я ці зусім трэцяця асоба. Наколькі
высокі аўтарскі ганарар савецкіх пісь-
меньнікаў, можна зрабіць выснаў з на-
ступных прыкладаў. Жонка ці ўдава
пісьменьніка Т., апрача буйнае сумы ў
банку, атрымала пасля сьмерці мужа за
перавыданьне ягоных літаратурных тва-
раў больш мільёна рублёў. Нейкая Н.
Канстантынава атрымала за пераклад
п'есы Бернард Шоў «Пігмальён» больш
мільёна рублёў. Н. Волкаў здабыў за ін-
сэніроўку «Анны Карэнінай» «такую
вялікую суму, якая навет ня сьнілася й

Хі можна зрабіць з гэтага выснаў?
Хоць СССР лічыцца краінай «роўных»
і «раўнапраўных», тым больш — краінай
«сацыялістычнай», тут, як паказвае хоць-
бы гэты выпадак зь пісьменьнікамі, па-
нудна найбольш рэакцыйная сыстэма пад-
купніцтва, дыскрымінацыйнага аякун-
ства, хабарніцтва і падхалімства. Пры-
вілі савецкіх пісьменьнікаў зьвязаныя
з партыйнымі намаганьнямі выкарыс-
таць апошніх у экспляатацыі народу й
нацыяў. Згодна партыі й Масквы, савец-
кі пісьменьнік пакліканы дапамагаць
«выхоўваць» народ і нацыі ў паслухмя-
насьці першым, ахвяроўваць сваім ма-
тар'яльным дабрабытам, фізычнай сі-
лай, прасанальнымі ці нацыянальнымі
інтарсамі ў імя-ж тае партыі й Маск-
вы. Апошняе ня толькі азначае ступ-
лень прывілеяванасьці савецкага пісь-
меньніка, але й мастацкую якасьць яго-
ных твораў. Чым больш савецкі пісьме-
ньнік ідзе на паваду партыі, тым больш
ён упрывілеяваны, чым больш у ягоным
творы партыйнай прапаганды, тым
больш ён якасны з мастацкага пункту
гледжаньня. Адным словам, савецкага
пісьменьніка можна лічыць партыйным
бюракратам. партыйным урадаўцам, які
ўзнагароджваецца згодна сваіх падха-
лімскіх заслугаў. Пазя гэтым пісьмень-
нік у Савецкім Саюзе зьнікае, так як
шлях для яго выўленьня назаўсёды тут
закрыты.

Пісьменьнік у СССР ня можа выда-
ваць сваіх твораў без партыйнае апра-
бачыі. У тым выпадку, калі гэты твор
знаходзіць падтрымку ў партыі, ён ад-
разу-ж ідзе ў друк і выдаецца тыражом
у дзесяткі тысячаў, а навет і ў сотні ты-
сячаў. На кніжным рынку зьяўляецца
нудны твор, а ў кішні аўтара добрая
куча грошай. Плюс да гэтага за «выдат-
ны» твор ён атрымае яшчэ ленінскую
прэмію, іншыя матарыяльныя ўзнагара-
ды й падвышэньне ў кіраўнічым пар-

Пабач, гаротны мой: ці-ж ты ня моцна
верыў?
Сьвятою праўдаю ці-ж кажны крок ня
мерыў?
Сьвязьмі крывавамі ня плакаў? Не прасіў?
Ня ўсё знасіў,
Запомнены празь неба, нязнаны празь
людзей?
Ці-ж меў ты, родны мой, хоць дзень
на адпачынак?
З гароты, зь беднасьці ці знаў
перапачынак
За веру гэтую? Ці-ж не балеў ты заўсягды,
Ня сох зь бяды
З душою прэснаю, адкрытаю да ўсіх?

Салодкіх мала хвіль, а горкіх нат багата
Памеў за жыцьце ты, мой родны,
бедны тата.
А можа горкую табе і я хвілінку даў,
Не спагадаў
Табе калі?.. Цяпер за гэта выбачай.

Няхай пуховаю табе зямелька будзе,
Няхай спакой табе твой Пан прысудзе.
Я некалі прыйду пад той убогі крыж,
Дзе ты ляжыш,
І там наплачуся. А покуль што — бывай!

А можа горкую табе і я хвілінку даў,
Не спагадаў
Табе калі?.. Цяпер за гэта выбачай.

Няхай пуховаю табе зямелька будзе,
Няхай спакой табе твой Пан прысудзе.
Я некалі прыйду пад той убогі крыж,
Дзе ты ляжыш,
І там наплачуся. А покуль што — бывай!

тыйным апараче. Як прыклад можна
прывесць хоць-бы «выдатны» твор «Ли-
цом к лицу с Америкой» групы журна-
лістаў на чале зь яцям Хрушчова А.
Аджубэем, якія праводзілі Хрушчова ў
ягонай паездцы ў Задзіночаныя Штаты
Амэрыкі й па сваім звароце наважылі
парадаваць савецкае грамадзтва гэтай
«мастацкай» навінкай. Апошні памфлет
быў адбіты тыражом у сотні тысячаў,
ды яшчэ да гэтага атрымаў ленінскую
прэмію. Зусім няважна, што ён быў за-
казаны самым Хрушчовам ды сам Хру-
шчоў ўзнагародзіў яго ленінскай прэмі-
яй, але ў кішні Аджубея й ягоных па-
плечнікаў зьявіліся банкноты на мільё-
ны рублёў.

Ведама, падобная практыка прыво-
дзіць ня толькі да дэзнэрацыі савецкіх
пісьменьнікаў, але й да дыскрымінацыі
між імі. У першым выпадку мы часцей
і часцей сустракаем такіх пісьменьні-
каў, якія поўнасьцяй парываюць зь сва-
ім сумленьнем, з сваёй пакліканасьцяй
і становяцца паслухмяным аўтаматам
у руках партыі. Для такіх больш ня іс-
нуе ні мастацтва, ні чалавек, ні людзкая
мараль, але толькі собскі матарыяльны
дабрабыт, высокае становішча і як най-
большая куча грошай.

У другім выпадку дыскрымінацыя
правадзіцца між больш сумленнымі й
таленавітымі пісьменьнікамі, з аднаго
боку, і пісьменьнікамі зь першае рукі, з
другага; між рэспубліканскімі й расей-
скімі пісьменьнікамі. Больш сумленных
пісьменьнікаў творы застаюцца пера-
важна ў манускрыптах, не пабачыўшы
сьвету. З тае прычыны, што расейскае
прымаецца ў Савецкім Саюзе за «са-
цыялістычнае», апошняе найбольш пра-
пагучэня і вітаецца, хоць-бы яно было
й нацыянальна-шавіністычнага харак-
тару. Творы-ж рэспубліканскіх пісь-
меньнікаў на нацыянальную тэматыку
засуджаныя на сьмерць. У выніку ў на-
цыянальных рэспубліках творы нацыя-
нальных пісьменьнікаў, тым больш на-
пісаньня на роднай мове, выходзяць пе-
раважна малым тыражом, у тысячу, 2,5
тысячы, найбольш 10-ці тысячным ты-
ражом. Адсюль і меншыя ганарары для
рэспубліканскіх пісьменьнікаў. У гэтых
дачыненьнях лепш маюцца пісьменьнікі
цэнтру, г. зн. Масквы ці Ленінграду, на-
агул расейскія пісьменьнікі, спасрод
якіх найбольш і пераважна знаходзіцца
й так званыя «клясыкі» савецкай ма-
стацкай літаратуры, гэтая запраўдная са-
вешкая бюракратычная арыстакратыя
спасрод савецкіх пісьменьнікаў.

Як-бы там ня было, але савецкі пісь-
меньнік, тым больш партыйны гадунец
і падхалім, пастаўлены ў далёка няроў-
нае палажэньне зь сьмяротным савец-
кім грамадзнінам. Тым больш гэтая
розынька выдзяляецца на фоне твораў
савецкага пісьменьніка, у якіх дзеля
собскага матарыяльнага дабрабыту й
«славы» ідэалізуецца жабрацкі стан гэ-
тага грамадзяніна, трыбучца ліччэ боль-
шай ахвярнасьці ў імя гэтых ненажор-
лівых собскіх гонаў і гонаў партыі.

II. Залужны

АБАВЯЗКАМ КАЖНАГА БЕЛАРУСА
ЁСЬЦЬ ЧЫТАЦЬ, ПАШЫРАЦЬ І ПАД-
ТРЫМЛІВАЦЬ «БАЦЬКАУШЧЫНУ».

Творы Алеся Гаруна

Матчын дар

(Працяг)

НА СЬМЕРЦЬ

Памёр ты, татачка, спакоіўся наvekі!
На вочы сумныя насунуліся векі, —
Прыціснула іх сьмерць мацней за чужынца.
І вось айца

Ня стала, родны мой, ад сьмерці твае...

О сьмерць бязь літасьці, ратунак ты і кара!
Нашто-ж яму, як тая чорна хмара,
Заслонай вечнаю ты стала прад вачмі?
Скажы, сьлязьмі
Нашто пасквапілася ты сям'і мае?

Ах, родны, блізкі мой! Гаротны
і бяздольны.
Жыцьцё сваё, той шлях няўдатны
і нявольны
Із болем цяжкім ты у сэрцы перабыў
і свой загубіў
Апошні стогн, адзін, у чужэнсцьве,
у цішы.

Бяшчасны тата мой! Усім адна дарога...
І торганыі разлукі ня так катуюць строга,

Як тое, любы мой, што ў ноч, апошню ноч,
У цябе із воч
Сьвяза скацілася аб скрыўджанай душы.

Дратуе сэрца мне, цвікі ў мазгі ўбівае,
З грудзей і боль і стогны здабывае
Загадка страшная: ў гадзіны ўсіх гадзін
Ты там адзін,
Маўляў бясплеменьнік, усім чужы,
сканаў...

Адно бліжэйшае, адно хаця-б стварэньне,
Хаця-б няроднае, хаця каб на здарэньне,
Прасіў Вялікага к табе хутчэй паслаць,
Каб зь ім аддаць
Сваім апошні свой, гарачы свой прывет.

Ня меў Ён літасьці, ня даў табе спакою,
Ў самоце, ў больніцы, залезнаю рукою
Ён сэрца кволага спыніў нятрыўкі рух
І бедны дух
Прымусіў твой пакінуць гэты сьвет.

Казаў: «маліся» ты. За што-ж, каму
маліцца?
Ці-ж можна праўду нам знайсці,
калі маніцца,
У неба чорнае ўляпіўшыся вачмі?
З журбой, зь сьлязьмі
Нясыці туды сваю найбольшую з надзей?

Сельская гаспадарка Беларусі

(К надыходзячаму пленуму ЦК КПСС у Маскве)

У канцы кастрычніка мінулага году ў вецкай прэсе было зьмешчана паве-
мленьне аб тым, што 13 сьнежня ад-
дзецца пленум ЦК КПСС. Але пазь-
-й, не падаючы прычынаў, было па-
дамлена, што пленум пераносіцца на
удзень 1961 году.
Паведамлялася, што на гэтым плену-
будуць заслуханыя справаздачы ЦК
імуністычных партыяў саюзных рэс-
-блікаў, а па РСФСР—Савету міністраў
і выкананьні плянаў і сацыялістыч-
-ых забавязаньняў па разьвіццю сель-
-кай гаспадаркі і здачы прадукцыі дзяр-
-жаве ў 1960 годзе.

Заўчаснае паведамленьне аб склі-
-аньні пленуму мела мэтай прымусіць
обласці і саюзныя рэспублікі падцяг-
-уцца з выкананьнем плянаў здачы
дзяржаве збожжа, мяса, малака і ін-
-ных прадуктаў, нарыхтоўкі якіх у гэтым
годзе зацягнуліся. Вакол нарыхтовак
і надыходзяча пленуму ЦК КПСС была
назгорнута вялізарная прапагандовая
кампанія, якая праводзілася пад лэзун-
-ам «з годнасьцю і належна сустрэць
пленум камуністычнай партыі». З гэ-
-тай прычыны ў савецкіх газэтах поруч
з лэзунгамі аб безадкладнай здачы дзяр-
-жаве прадуктаў, зьмяшчаліся лісты на
імя Хрушчова, паведамленьні і рапар-
-ты аб выкананьні плянаў, аб поспехах
сьвінарак і даярак. Дробныя поспехі
каляўніча апісваліся ў газэтах, як неш-
-та надзвычайнае. «Наватарам» у жыўёла-
гадоўлі Хрушчоў асабіста пісаў лісты
з навішаваньнямі і падзякамі за пра-
-цу. І н. карысьць пабудовы камунізму.
Камуністычны правадыр на Беларусі
Мазураў улічыў, што ў гэтай усеаюз-
-най мітусні ёсьць шанс выскочыць на-
перад, заслужыць ласку Хрушчова, а
можа прасунуцца на больш высокую па-
-саду. Па ўсёй тэрыторыі рэспублікі разь-
-ехаліся камуністычныя прыгажыткі,
якім было прапанавана ўсялякімі сярэд-
-ні датэрмінова ўзыскаць з калгасаў і
-гасаў сельскагаспадарскую прадук-
-цыю для датэрміновага выкананьня пля-
-наў здачы іх дзяржаве. Асаблівы на-
ціск быў зроблены на выкананьне пля-
-наў здачы збожжа, бульбы, мяса, малака,
яек.

І вось на прырададні сорок трэціх га-
давіны савецкай дыктатуры ад імя ЦК
КП Беларусі і Савету міністраў быў на-
кіраваны рапарт крамлёўскім валад-
-ром, у якім паведамлялася, што калга-
-сы і саўгасы Беларусі пад кіраўніцт-
-вам камуністычнай партыі датэрмінова
выканалі гадавыя пляны здачы збож-
-жа, малака, мяса, яек і іншых прадук-
-таў. У гэтым рапарце Мазураў не за-
быўся пахваліцца Хрушчова, што кал-
гасы і саўгасы залажылі ў сярэднім на
адну карову аж па 13 тонаў пераважна
кукурузнага сіласу.

Трэба адзначыць, што ў Савецкім Са-
юзе 1960 год быў асабліва няспрыяль-
-ным для сельскай гаспадаркі. У паў-
дзённай частцы краіны вымерзла больш
васмы мільёнаў гектараў азімчых пасе-
-ваў, пераважна пшаніцы высокіх гату-
-нкаў. Вясною на Паўночным Каўказе й
на Украіне пранесьліся чорныя буры,
якія зямлі пяском пасевы, у выніку
чаго некалькі разоў прышлося перасей-
-ваць. Нягледзячы на праведзена ўборка ўоад-
-жаю ў Сібіры і Казахстане на цаліне.
Мільёны гектараў пасеваў пшаніцы за-
сталіся ня прыбранымі і палалі пад

сьнег. Пляны сабраць у другім годзе ся-
мігодкі 9,3 мільярдаў пудоў збожжа
сталіся на паперы. Зборы збожжа бу-
дуць ніжэйшыя, чым у 1959 годзе, калі
было сабрана каля 7,7 мільярдаў пудоў.
На фоне гэтых надзвычайных няўда-
чаў рапарт аб «поспехах» на Беларусі
Маскве спадабаўся. ЦК КПСС і Савет
міністраў СССР «срдэчна павіншаваў»
кіраўнікоў партыі і ўрад БССР з вя-
лікімі дасягненьнямі. Больш таго, сакра-
-тар ЦК КПСС Ф. Казлоў на ўрачыстым
паседжаньні Маскоўскага Савету 6 лі-
стапада на прырададні кастрычніцкіх
сьвятаў адзначыў, што калгасы і саў-
гасы Беларусі датэрмінова выканалі
плян здачы прадуктаў сельскай гаспа-
даркі і здалі дзяржаве іх больш, чым у
1959 годзе.

Няма нічога дзіўнага, што на Бела-
русі плян здачы дзяржаве быў выка-
наны ў кароткі тэрмін. У рэспубліцы
налічваецца 243 саўгасы. За апошнія
тры гады пасляўная плошча саўгасаў па-
вялічылася амаль у два разы. Затое па-
сляўная плошча ў калгасах зьменшыла-
ся на 440 тысяч гектараў. У сувязі зь
ператварэньнем значнай часткі калгас-
саў у саўгасы, а таксама вывазу Бела-
русаў у Казахстан і Сібір, у калгасах
зменшылася на 200 тысяч двароў. Таму
забраць прадукты ў асабліва збож-
жа ў саўгасах вельмі лёгка, бо там нао-
гул уся прадукцыя належыць дзяржаве.
У самым горшым становішчы апынуліся
калгасынкі. Нізкія зборы збожжавых
культур у гэтым годзе і празьмерная
здача дзяржаве паніжае аплату кал-
гасынікаў за працадні.

Другая справа, так званая «поспехі»
на здачы мяса дзяржаве. Калгасынкі
даўно ўжо ня маюць ніякіх карысьцяў
ад абагуленай жывёлы. Яны ніколі не
атрымліваюць ні малака і ні мяса на
працадні, бо гэты прадукт забірае ў сваё
распараджэньне дзяржава. У параўнань-
ні з 1559 годам калгасы і саўгасы Бела-
русі ў 1960 годзе здалі мяса больш
на 17,8 тысяч тон. Можна ўжо наперад
сказаць, што Мазураву ў 1961 годзе ня
прыдзецца пасылаць рапарту аб датэр-
міновым выкананьні пляну здачы дзяр-
жаве мяса і малака. І вось чаму.

Паводля статыстычных зьвестак ува
ўсіх катэгорыях гаспадарак на Беларусі
налічалася ў 1959 годзе адзін мільён
дзевяцісот пацьдзесят тысяч кароў, а ў
1960 годзе агульны лік кароў па ўсёй
рэспубліцы павялічыўся толькі на дзе-
ве тысячы галоў, або прыrost палогоў
складае за цэлы год толькі 0,1 працэн-
та. Пры такіх тэмпах прыросту кароў
адкуль-жа будзе павялічаны прыплод
у 1961 годзе, каб выканаць павышаныя
пляны здачы жывёлы на мяса? Разьлі-
кі, што пляны будуць выконвацца сьві-
най, ня грунтоўныя. Старшыня Саве-
ту міністраў БССР Кісялёў заявіў, што
вытворчасць сьвініны ў калгасах і саў-
гасах у 1960 годзе ня толькі не павя-
лічылася, а наадварот, панізілася. Ды
сьвініна вельмі дарагое мяса. Навет
у так званых перадавых калгасах і саў-
гасах пэнтнар сьвініны абходзіцца больш
тысячы рублёў.

Хоць за рапарт аб датэрміновым вы-
кананьні плянаў здачы прадукцыі Ма-
сква пахваліла камуністычнае кіраў-
ніцтва Беларусі, аднак Мазураў прыму-
шаны быў склікаць пленум ЦК КП Бе-
ларусі, які адбыўся 29-30 лістапада мі-

нулага году ў Менску. На пленуме ўсе
сакратары абкомаў пахваліліся павялі-
чэньнем ураджайнасьці збожжавых
культур, бульбы, гародніны, лёну, знач-
нымі надоямі малака, а галоўна вялі-
кім ураджаем кукурузы. Сакратар Ві-
цебскага абкому Лабанок пахваліўся,
што сярэдні ўраджай бульбы ў 1960
годзе быў на 22 цэнтнары вышэйшы,
чымся ў 1959 годзе, і складаў 82 цэнтна-
ры з гектара.

Аб павялічэньні збораў бульбы гавя-
рыў і сакратар Магілёўскага абкому
Мацюшэўскі. Ён адзначыў, што сярэдні
ўраджай бульбы быў у 1960 годзе 85
цэнтнараў, а ў 1959 годзе, сказаў Мацю-
шэўскі, толькі 67 цэнтнараў на гектар.
Выглядае, што запраўды ёсьць поспехі.
Аднак прыгледзеўшыся да гэтых ліч-
баў, адразу убачым жабрацкія поспехі.
Ці можна лічыць здавальняючым ура-
джаем бульбы на беларускіх землях 80
цэнтнараў на гектар? Усяму Савецкаму
Саюзу вядома, што беларуская бульба
па якасьці і ўраджывасьці зьяўляецца
найлепшай. Па афіцыйным зьвесткам
яшчэ ў мінуўшыя гады сярэдні ўраджай
бульбы на Беларусі быў 128 цэнтнараў
з гектара, а цяпер, на 43 годзе паванавь-
ня савецкай улады ўраджай зьнізіўся
на 40%. Аднак бясспрэчныя факты
сьведчаць, што запраўды ўраджаі буль-
бы, гэтай асноўнай харчовай і тэхніч-
ай культуры Беларусі, у гэтым годзе не
дасягнулі і 80 цэнтнараў.

Усякія паведамленьні аб «поспехах»
ня маюць даверу, і вось чаму. У 1960
годзе Масква выпусьціла статыстычны
зборнік пад назвай «Сельское хозяй-
ство СССР». У гэтым зборніку на 567
балоне адзначана, што сярэдні ўрад-
жай бульбы ў Віцебскай вобласці быў
у 1959 годзе ня 60 цэнтнараў, як пьвер-
дзіў сакратар Лабанок, а 80 цэнтнараў.
У Магілёўшчыне адпаведна ня 67 цэнт-
нараў, а 94 цэнтнары з гектара. Такім
чынам савецкая статыстыка не адлю-
строўвае запраўднага становішча народ-
най гаспадаркі, а ў большасьці зьяўля-
ецца «спродкам прапаганды і палітыч-
ных камбінацыяў. Ёсьць усе падставы
думаць, што зборы бульбы і ў 1960 г. не
перавышалі 60-65 цэнтнараў з гектару.

Няма патрэбы прыводзіць доказы, што
добра арганізаваныя рэгулярныя й высо-
кія зборы збожжавых культур гаранту-
юць на Беларусі паспяховае разьвіц-
цё ўсіх галінаў сельскай гаспадаркі.
Ураджай збожжа зьясьпячэваюць на-
сельніцтва асноўнымі прадуктамі хар-
чаваньня й ствараюць спрыяльныя ўмо-
вы для разьвіцця ўсіх відаў жывёла-
гадоўлі. У якім-жа стане знаходзіцца
гэтая важная галіна сельскай гаспадркі
на Беларусі?

Адказам на гэтае пытаньне зьяўляюц-
ца афіцыйныя савецкія лічбы. У 1913
годзе агульны збор збожжавых культур
складаў на Беларусі 2 568 тысяч тон, у
1940 годзе — 2 727 тысяч тон, а ў 1959
г. толькі 1 790 тысяч тон.

Зьнізіліся таксама і ўраджайнасьць,
якая ў сярэднім за апошнія тры гады скла-
дае толькі 7 цэнтнараў з гектару, у той
час калі ў 1940 годзе зьбіралі з гектару
звыш 8 цэнтнараў.

Камуністычнае кіраўніцтва Беларусі
мае намер да канца сямігодкі падвоіць
ураджай збожжавых культур у калга-
сах і саўгасах за кошт асушэньня бало-

таў, якія займаюць яшчэ звыш 7 мільё-
наў гектараў або трэйцюю частку рэспуб-
лікі. Аднак камуністычныя лідэры ні-
колі не шкадавалі і не шкадуюць абі-
цанака. Зь першых гадоў савецкага пана-
ваньня было вынесена шмат пастановаў
аб ператварэньні Палескай нізіны ў
урадлівія палі й сенажаці, а вынікаў
няма. Больш таго, навет асушаныя тэ-
рыторыі ў мінулым стагодзьдзі экспэ-
дыцыйна генэрала Жылінскага зьдзічэлі,
зарасьлі хмызьнякамі, канавы абсу-
нуліся й зарасьлі, а мэльярэцый-
ныя збудаваньні разбурыліся. Ня выпад-
кова сам Мазураў пісаў у «Правде» за
11 сьнежня 1960 году, «што акультурна-
ныя землі Палесься ў будучыні могуць
выпасьці з сельскагаспадарскага зва-
роту па прычыне празьмернай вільгаці,
якая ўзмацняецца...»

З такімі ганебнымі вынікамі сустра-
кае калгасна-саўгасная гаспадарка Бе-
ларусі трэйці год сямігодкі.

В. Б.

У Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва

17 сьнежня 1960 г. адбылася чародная
зборка Беларускага Інстытуту Навукі й
Мастацтва, на якую было запрошанае й
беларускае грамадзтва Нью-Ёрку й ва-
коліцаў. На зборы а. Я. Германовіч,
што нядаўна прыехаў у ЗША, падзяліў-
ся сваімі ўспамінамі з год, праведзеных
у савецкіх турмах і канцэнтрацыйных
лягерах.

Прадстаўляючы а. Германовіча аўды-
торыі, старшыня зборкі сп. Ант. Ада-
мовіч падчыркнуў, што ў васобе айдца
сумяшчаюцца ня толькі сьвятар і зма-
гар, але й пясняр-байкар, ведамы ў бе-
ларускай літаратуры аўтар вершаў, ба-
ек, мастацкае прозы, знаны пад псеўда-
німам Вінцука Адважнага. Сумяшчэнь-
не ў вадной асобе колькіх — рэч звы-
чайная ў нашым руху, як і заўсёды ды
ўсюды, дзе запатрабаваньне на людзей
перавышае колькасьць фізычных адзі-
нак, наяўных для задавальненьня гэта-
га запатрабаваньня. Над гэтым нат гі-
ранізаваньні ў сваіх эпіграмах сваім ча-
сам Янка Купала, дый сам народ у ве-
дамай прыказцы: «І шавец, і кравец, і ў
дуду ігрэць». Пры ўсім гэтым аднак
адзінства, а не расчэпленьне асобы ў
нашых дзеячоў заўсёды зьясьпячэнае
паводля формулы, трапна ўнятай Ула-
дзімерам Жылкам: «Пясняр, змагар,
бядняк празь век быў перш за ўсё я ча-
лавец».

Гэтая «чалавечнасьць», служэньне Ча-
лавецтву праз змаганьне за Беларусь і
служэньне ёй — агульная рыса беларус-
кага змагара. І калі паставіць пытань-
не, за што-ж церпяць і гінуць мільёны
Беларусаў на катаргах савецкіх, дык
адказ на гэта — за служэньне Беларусі
і Чалавецтву. За гэта цяпнелі і гінулі
найдэмкі, за гэта-ж пакутваў і а. Гер-
мановіч.

А. Германовіч пасьпеў ахапіць на
зборы адно пэрыяд ад ягонага арыш-
ту ў Харбіне ў 1948 г. да канца «сьле-
дства» ўжо ў СССР. Працяг будзе на на-
ступнай зборы 21 студзеня 1961 г. Пэ-
рыяд, абрысаваны а. Германовічам на гэ-
тай зборы, быў для яго часам цяглых
фізычных мукаў, холаду й голаду ды
яшчэ цяжэйшых мучэньняў маральных.
«Сьледчы» Іваноў-Міхайлаў дамагаўся
трох рэчаў: падпісаць самазьянавачань-
не, «настукаць» — нагаварыць на сяброў
ды адрачыся ад рэлігіі. І толькі непакіс-

ВІТАЕМ

У нядзелю 8-га студзеня 1961 году адбыўся ў Мюнхэне шлюб актыўнага супрацоўніка «Бацькаўшчыны» й сябры ейнае Рэдакцыйнае Калегіі сп.

ПАЎЛА УРБАНА із сп-й ЛАРЫСАЙ АСАДЧАЙ.

З гэтае нагоды маладой пары зычым як найбольш шчасьця й памянасьці ў ейным асабістым супольным жыцьці й як найбольшых поспехаў у працы на беларускай нацыянальнай ніве.

Сто год!

Рэдакцыйная Калегія «Бацькаўшчыны»

А. Б. В.

Палітычная сатыра

САЮЗ

(З Маскоўскай нарады)

У Саюзе няма спрэчкі:
Ўсе паслушны, як авечкі.
Сам Мікіта — важны пан:
Ён — казёл, народ — баран.
Толькі-ж тэй усёй бяды,
Што казёл без барады!
Адзін раз — для большай згоды —
Ў Маскву едучь верхаводы:
Там саюзныя галовы
Слухаць Хрушча ўсе гатовы.
Яму кажэ Жэнь!» — Кітай:
«Твая шылка не балтай!
Во мая, калі захоча,
Ўсю камуну пераскачэ».
А Гамулка — свежа булка,
Як Мікіта дзе папсьсьне,
Гнецца, пане, ані пісьне!
А Румуны строяць струны:
Пяюць вечна адным тонам
За хрушчоўскім барытонам.
Ну, а Чэхі для пацехі,
Як Мікіта не заняты,
Яму шчыра ліжучь пяты.
Албан, Немец і Баўгары
У маскоўскім самавары
Кіпаць доўга, а Хрушч болей
Падкідае перцу з соляй.
«Беларускі» Кісялёў
Для Мікіты быў гатоў
Разарвацца на дзьве часьці:
За Маскву гатоў пакласьці
Галаву! За службў шчыру
Ня мінуць яму Сібіру...
У Нью-Ёрку нос пакажа —
Дык «так брэша, як пан кажэ».

*) Жэнь-чалавек.

Нью-Літ-Ва

НОКТУРНО

Спаткаў сягоньня я сваю Нядолю,
Знайшоў яе у сіненькім ляску.
Брадзіў бяз мэты я, душа гарэла з болю,
І думаў: будзе мне лягчэй у халадку.

Спаткаў, пазнаў яе і вось пытаю:
— Скажы ты мне, Нядоленька мая:
Багата жыцьця кніг яшчэ перачытаю?
Калі і на якой чытаньне скончу я?

Скажы, ня крыйся мне, мая камратка,
Дзянькі мае маркотныя чаму?
Адзін ў вадзін ідуць, у ўсіх адна апратка,
Як душы грэшныя, ці вінныя каму.

Чаму яшчэ, скажы, мая адзіна,
Люблю зямлю, валікі жыцьця ток,
Як неба зорачкі, каханьнем моцным сына,
А сам — адлучаны ад дзераўца лісток?

Яна у вочы люба мне зірнула,
Ўзлажыла белы ручанькі на мне,
Маўляў сястра мая, да сэрца прыгарнула, —
Часамі так цябе каханка прыгарне.

— Чакай, хорошы мой, пакінь задумы!
Душу сваю пытаньнямі ня муч.
Зірні на гэты лес, прыслухайся у шумы,
А можа знойдзеш ты жыцьцёвы вечны ключ!

Стаіць магутны лес ізноў убранны
Ў зялёны ліст дагледлівай рукой,

І п'ець спажыўны клёк, старая гоць раны...
Зірні, якая моц! Зірні, які спакой!

Штогод ўміраець ён парой васеньняй,
Каб зноў аджыць, пабачыўшы вясну.
І так усё ідзе чаргою пераменнай;
То ськіне сон з вачэй, то зноў ідзе да сну.

Расьпець дубочак тут, — які зялёны!
Другі стары калодаю палёг;
І сын ідзе ўгору, як бацька ў час мінёны,
Што даў жыцьцё яму, а сам, зваліўся ў мох.

Цячэць ручайка вась, і ту-ж ня стала!
Няма яго, схаваўся у зямлі,
А недзе тамака рака зямлю прарвала,
І воды тэй ракі па лузе пацяклі.

І ты, о любіы мой! Як лес зімовы
Заснуў, ляжыш, не магучы устаць.
Але настане дзень вясёлы, пекны, новы,
І радасьць волі нам павінна завітаць.

Дзянькоў сваіх маркотнасьць ты ў распачы
І тэй сваёй адлюднасьці ня гудзь:
Пакуту Кон табе шчасьліваму прызначыў,
І ўдзячным за яе Вялікаму ты будзь.

Няма пакуты дзе — няма пазнаньня,
Душа тады лагчынамі паўзець;
А што гарчэй, скажы, перапаўзаньня?
А што страшней яшчэ, як вочмі не глядзець?

Зь беларускага жыцця

Весткі зь Лёндану

Назначэнні Уладыкі Чэслава
сябрам Перадсаборнае Камісіі

Падрыхтоўка да чарговага Экумэнічнага Сабору ў Ватыкане ўжо йдзе поўным ходам; паназначаныя шматлікія Камісіі і тыя ўжо апрацоўваюць усе пытанні, якія маюць быць вырашаныя на Саборы. У адну з такіх камісіяў, а менавіта ў Камісію для справаў Усходняе Царквы, назначаны ўладыка Чэслаў Сіповіч і там яму даручана старшынства аднае зь сямі секцыяў. Гэта першы раз у гісторыі Царквы беларускі герарх удзельнічае ў гэтых працах і адначасна рэпрэзэнтэе там Беларускаю Царкву.

Першая ўрачыстая Служба Божая
ўладыкі Чэслава ў Лёндане

Беларуская капліца ў доме Айцоў Марыянаў у Лёндане ўжо існуе 12 гадоў і за гэты час у яе святых сьценх узносілі да Бога свае малітвы нямала высокіх герархаў, а сёлета 30-га кастрычніка першы раз у ёй адправіў урачыстую архірэіскую Службу Божую беларускі ўсходнякаталіцкі япіскап уладыка Чэслаў Сіповіч у суслужэнні айцоў Льва Гарошкі, Язэпа Германовіча й Аляксандра Надсона. На гэтую ўрачыстасць капліца была лішня малю, каб зьмясціць усіх малельнікаў. Вельмі прыгожа сьпяваў хор пад кіраўніцтвам сп. Гая Пікарда. Пасля Эвангельля ўладыка Чэслаў сказаў глыбоказьмястоўнае казаньне аб сіле веры ў жыццё народу наагул і аб рэлігійным элемэнце ў беларускім адраджэнскім руху.

Прыгаворна багаслужэбнага абраду, веліч абрадавае сымбалікі архірэіскае службы, стройнасць суслужэння й краса сьпеву хору пад умелым кіраўніцтвам сп. Гая — стварылі сваяродныя малітавы настрой, які пакідаў у душы глыбокі след.

Пасля Службы Божае адбылося ў залі Марыйскага Дому невялікае прыняццё, у часе якога ад імя вернікаў і ад імя Марыйскага Дому а. Леў прывітаў уладыку Чэслава; ад імя хору вітаў яго сп. Гай і перадаў каштоўны дарунак. Дзякуючы за прыняццё й за дарунак, Яго Дастойнасць расказаў аб сваім назначэнні і аб першай сваёй аўдэнцыі ў Свяцейшага Айца Івана XXIII.

Случкая Гадавіна ў вольным сьвеце

У НЬЮ ЁРКУ

Сараковыя ўгодкі Случкага Паўстання былі адзначаныя ў Нью-Ёрку 4 снежня 1960 г. У катэдральным саборы св. Кірылы Тураўскага, пасля сьвятога Літургіі, Уладыкам Васілём у суслужэнні айцоў мітрафорнага пратаярэя Сьцяпана й пратаярэя Рамана была адслужаная Паніхіда па беларускіх героях палеглых у змаганні за незалежнасць Бацькаўшчыны. Пры пахільным сьцягзе Задзіночання Беларускіх Вётранаў стаяла ганаровая варта беларускіх ахвіцэраў.

Айцец Я. Германовіч адслужыў таксама ў карпата-рускай грэка-каталіцкай царкве ў Нью-Ёрку, урачыстую багаслужбу для Беларуска-каталікоў.

Папайдні ў залі Беларуска-Граматскага Цэнтру адбыўся ўрачысты сход Беларуска-Нью-Ёрку ў якасціцаў. Сход быў наладжаны й праведзены старшынём управы Задзіночання Беларускіх Вётранаў у Нью Ёрку сп. Ул. Курылу.

Заміж традыцыйнага даўгога рэфэрату на тэму дня, на сходзе выступіла колькі прамойцаў, закрэпаючы з розных аспектаў тую самую тэму: збройнае змаганьне беларускага народу за сваю незалежнасць дзяржаву. На сходзе прамаяўлялі: сп. ген. Ф. Кушалі, д-р П. Манькоўскі, д-р Я. Станкевіч, К. Мярляк, М. Махноўскі, праф. Ант. Адамовіч.

У багатай мастацкай частцы ўзялі ўдзел праф. Э. Зубковіч з двума салёвымі нумарамі камп. А. Карповіча на піяніне, сьпявачкі сп-ня Л. Маркоўска, Клава й Оля Ярашэвічы ды Ала й Галіна Орсы, а таксама малыя дэкляматаркі, дачушкі сп-ства Кажанаў, ды крыху большыя дэкляматары Юрка Курыла й Юлік Мярляк. Выступаў таксама хор пад кіраўніцтвам сп-ра А. Каптуровіча зь песнямі «Сылі пад курганам герояў», «Партызанскі марш», «Узнятыя родны сьцяг дзяржавы» і «Хмаркі».

У залі, дзе адбываўся сход, сябры Згуртавання Беларускае Моладзі наладзілі кіёск беларускіх выданняў — справа, што заслугоўвае на ўсякае падтрыманьне.

Сараковыя ўгодкі Случкага Паўстання прайшлі ў Нью Ёрку вельмі ўдала, і гэтым трэба прывітаць сп. Ул. Курылу, сп. А. Каптуровіча, сп-но Э. Зубковіч ды ўсіх тых вышэй не пералічаных, што аддаючы свой вольны час і здоль-

Прыняццё на чэсьць уладыкі Чэслава

Згуртаваньне Беларусаў у В. Брытаніі 6-га лістапада ладзіла ў сваім Лёнданскім Доме прыняццё на чэсьць першага беларускага каталіцкага япіскапа ўладыкі Чэслава. У часе сьціплага пачастунку старшыня ЗБВВ сп. Ул. Бутрымовіч прывітаў япіскапа і перадаў яму ў дарунак кнігу аб ап. Паўлу. Падзякаваўшы за прыняццё й дарунак, дастойны госьць расказаў аб сваіх першых архіпастырскіх перажываньнях.

Сьледам за тым 15-га снежня наладзіў прыняццё для ўладыкі Чэслава Цэнтральны Камітэт Дапамагавых Арганізацыяў Удэкачоў у В. Брытаніі, на якім віталі беларускага герарха прадстаўнікі ад управы Цэнтральнага Камітэту і прадстаўнікі паасобных арганізацыяў. Усе прывітаньні былі вельмі прыязныя, але асаблівае ўражаньне зрабіла прамовалатыскага праваслаўнага сьвятара.

Зьмены на царкоўных становішчах

Пасля таго, як дагэтульшні рэктар Беларускае Католіцкае Місіі ў Лёндане і супэрыйр Марыйскага Дому а. Чэслаў Сіповіч стаўся япіскапам, духоўна ўлада назначыла рэктарам Місіі і супэрыйрам Марыйскага Дому а. Льва Гарошку. Афіцыйнае перададзена кіраўніцтва адбылося 30-га кастрычніка падчас урачыстае архірэіскае Службы Божае ў капліцы Марыйскага Дому.

Новая Беларускае Бібліятэка

Ужо ад даўна адчувалася патрэба стварэньня беларускае бібліятэкі на эміграцыі і ўжо няраз рабіліся стараньні ў гэтай справе, але на жаль, дзеля шматлікіх прычынаў, вынікі тых стараньняў былі невялікія. І вось нарэшце сёлета такая бібліятэка заіснавала ў Лёнданскім доме беларускіх Айцоў Марыянаў. Там для бібліятэкі прызначана адпаведная ўладжанае зала і сабрана ўсё тое, што датычыць беларускі, і што можна было сабраць на эміграцыі. Цяпер вядзецца вельмі крапатліва праца — робяцца каталёгі, але ўжо часткава бібліятэка даступная для карыстаньня. У інтэрэсах усяе эміграцыі прыгніцца да таго, каб гэтая бібліятэка сталася якнайбольш поўнаю. Ахвяры, кнігі і перыёдыкі слаць на адрас:

Library Byelorussian, Marian House,
Holden Ave. London, N. 12
England

Я. Запруднік

У САЎТ-РЫВЭРЫ

11 снежня 1960 г. Аддзел БАЗА С. Рывэр-Н. Брансвік урачыста адзначыў Угодкі Случкага Чыну.

А 9-ай гадз. раніцы каталіцкую імшу адслужыў а. Я. Германовіч, а ў 10 гадз. праваслаўную Багаслужбу адправіў мітр. прат. А. С. Войтэнка.

А 4 гадз. папайдні ў С. Рывэры была наладжана ўрачыстая Акадэмія. Пасля адыграньня амэрыканскага гімну прысутныя ўшанавалі ўставааньнем і мінутай цішыняй памяць загінуўшых за Бацькаўшчыну. Наступна сп. Ф. Родзька прачытаў вельмі цікавы даклад аб змаганні Беларусаў за волю на працягу вякоў. У мастацкай частцы выступілі з дэкламациямі вучанцы Беларускае Школы: А. Кажурьшкі, І. Войтэнчышка, Т. Манькоўска і Л. Гутырчышка. Дэкламцыі пераплаліся музыкальнымі ўстаўкамі, выкананымі на піяніне сп-чняй Г. Кюра — уяцкай ад камуністычнага рэжыму на Кубе. Пасля Акадэміі Жаюцкай Сэкцыі была наладжана Вяседа ў чэсьць кс. Я. Германовіча — нядаўнага вязьня крывавай Масквы.

Х.

У ЛЁНДАНЕ

З нагоды 40-ых угодкаў гэрыйскага змаганьня случкачоў супраць бальшавіцкае тыраніі, якое Беларусы зь Лёндану сёлета адзначылі 4. XII, была адпраўлена ў беларускія капліцы Марыйскага Дому ўрачыстая Служба Божа, у часе якое а. Аляксандар Надсон сказаў зьмястоўнае казаньне аб жаўнерах-хрысьціянах і аб вартасці ахвяранасьці. Пасля Службы Божае яго дастойнасьць уладыка Чэслаў у суслужэнні айцоў Льва Гарошкі і Аляксандра Надсона адправіў паніхіду за ўсіх, якія аддалі жыццё ў змаганні за волю Беларусі. Таго-ж дня папайдні адбылася акадэмія ў Беларускім Доме, на якой старшыня ЗБВВ прачытаў рэфэрат аб вызвольных змаганьнях беларускага народу. Пасля гэтага пад гукі беларускіх народных песняў з магнэтафону адбыўся сьціплы пачастунак.

Справаздача

Камітэту Набыцця Помніка на магілу
св. пам. Д-ра А. Орсы ў Нью Ёрку
Із збору і выдаткаваньня грошай
на вышэйназначаную мэту

6-га лістапада 1960 г. адбылася ўрачыстасць высьвячэньня помніка на магіле св. пам. Д-ра А. Орсы на беларускім могільніку ў Нью Брансвіку.

Гэтым актам была закончана праца Камітэту Набыцця Помніка.

Прыступаючы да грашовае справаздачы, Камітэт уважае за неабходнае падзякаваць былым вучням, іхным бацькам і прыяцелям св. пам. Д-ра А. Орсы за прыхільнасьць і супрацоўніцтва ў справе збору грошай на помнік.

Пры зборы грошай Камітэт строга прытрымліваўся прынцыпу добраахвотных ахвяраваньняў. Мы заклікалі ў прэсе да складаньня ахвяраў і разаслалі асабістыя заклікі ўсім тым, чые мы мелі адрасы.

У вадказ на заклікі Камітэту пачалі наплываць лісты з ахвяраваньнямі з усіх краін, дзе пражываюць беларускія эмігранты. У выніку сабралася сума грошай, якая дала магчымасьць паставіць прыгожы помнік на магіле нашага сучаснага настаўніка й сябры. Дружная падтрымка прыгожага пачыну дала магчымасьць, у выняткова кароткі тэрмін, яго зрэалізаваць.

Здымку помніка зьмяшчаем побач. Зроблены ён з чорнага граніту. Помнік мае 6 футаў і 11 цалюў вышыні, 5 футаў і 7 цалюў шырыні і 2 футы таўшчыні.

Таму, што прозьвішчы ўсіх ахвярадаўцаў былі ўжо публікаваныя ў газэце «Бацькаўшчына», у гэтай справаздачы мы падаём агульныя сумы паводля лістаў. Калі-б прозьвішча кагось з ахвярадаўцаў ня было апублікавана папярэдня, дык прасіцца звярнуцца да скарбнікі Камітэту па высьсьненні.

За час збору ў Фонд паступіла:

1. Ліста ахвяраў № 1 («Бацькаўшчына», 14-га лютага 1960 г.)	210,— дал.
2. Ліста ахвяраў № 2 («Бацькаўшчына», 14-га лютага 1960 г.)	85,— „
3. Прыбытак з паніхідальнага абеду ў Кліўлендзе («Бацькаўшчына», 14-га лютага 1960 г.)	24,— „
4. Ліста ахвяраў № 3 («Бацькаўшчына», 28-га лютага 1960 г.)	187,39 „
5. Ліста ахвяраў № 4 («Бацькаўшчына», 25-га сакавіка 1960 г.)	56,— „
6. Ліста ахвяраў № 5 («Бацькаўшчына», 25-га сакавіка 1960 г.)	71,— „
7. Ліста ахвяраў № 6 («Бацькаўшчына», 3-га красавіка 1960 г.)	91,— „
8. Ул. Цьвірка («Б-на», 3-га красавіка 1960 г.)	14,— „
9. Д-р Л. Трусьвіч («Б-на», 3-га красавіка 1960 г.)	25,— „
10. Міхась Каранеўскі («Б-на», 3-га красавіка 1960 г.)	14,— „
11. Ліста ахвяраў № 7 («Бацькаўшчына», 1960 г.)	34,20 „
12. Ліста ахвяраў № 8 («Бацькаўшчына», 5-га чэрвеня 1960 г.)	66,— „
13. Ліста ахвяраў № 9 («Бацькаўшчына», 1960 г.)	55,— „
14. Ліста ахвяраў № 10 («Бацькаўшчына», 18-га верасьня 1960 г.)	62,25 „
15. Ліста ахвяраў № 11 («Бацькаўшчына», 1961 г.)	255,— „
16. Працэнты на банковы ўклад Фонду	18,49 „
Усяго разам у Фонд паступіла	1250,33 „
Усе грошы, што паступілі ў Фонд набыцця Помніка, былі выдаткаваны на набыццё і ўстаўленьне помніка.	

Камітэт Набыцця Помніка на магілу св. пам. Д-ра А. Орсы ў Нью Ёрку Д-р У. Набегез — Старшыня, М. Рагуля — Скарбнік, В. Пічэцка — Сябра Ураду

Чвэрць стагодзьдзя таму...

У Менску, у Доме Пісьменьніка, стала ў залі вялікая навагодняя ялінка. Упрыгожвалі ялінку жанчыны. Ініцыятыву і актыўны ўдзел у гэтай справе брала жонка народнага паэты Янкі Купалы. Яе ўсе звалі цёпай Уладзіяй. Дзякуючы гэтай энэргічнай самаахвярнай жанчынэ навагодняя ялінка сапраўды выглядала сьвяточна і ўрачыста, нагадвала даўнейшую, калядную. А гэта вымагала ў тагачасных савецкіх умовах шмат працы, высілкаў і навет вынаходніцтва. Цёця Уладзія паклапацілася аб усім. Знайшлася і срыбная і залатая папера, зь якой жанчыны змайстравалі цацкі, ланцужкі, зорачкі. Таксама былі здабыты празь нейкія разьмеркавальнікі яблык, мандарыны, гарэчкі, цукеркі. І яшчэ цёця Уладзія прынесла мядовых пернікаў і піражкоў. Сама іх напаяла, каб апшасьлівіць дзяцей смачным пачастункам.

На ялінку запрасілі пісьменьнікаў зь дзецьмі. Цёця Уладзія сачыла за агульным парадкам.

Памятны той дзень быў даволі ўдалым. Мароз шэраўны вісеў на драгох і дрывах. А пад нагамі скрыпеў сьнег. На вуліцы я спаткаўся з паэтам Макаравым. Ён ішоў з Дому Пісьменьніка.

— Нічога ня выйдзе, — сказаў ён мне. — Безь дзяцей на ялінку ня пушчаюць. Там цёця Уладзія. І нікому ніякай практыцы. Толькі праз адчыненыя дзьверы бачыў. Прыгожа ў залі...

На гэтым гутарка і скончылася. Крыху сумна, безнадзейна, але я ўсё-ж усё-такі такі не павярнуў дадому. Пайшоў далей. Паспрабую, падумаў я, можа пранусьцяць.

І вось ужо недалёка ад мэты. Але я прыпынуў крок. На рагу вуліц Савецкай і Камсамольскай, бачу, — стаяць два маленькія хлопчыкі. У белых баранчыках-футрах. Два ягняты. Меншые плача.

— Дзеткі, дзе ваша мама? — пытаюся.

Фонд Набыцця Помніка на
магілу св. пам. Д-ра А. Орсы

Ліста № 11
(ЗША)

1. Н. Т.	50 дал.
2. Ф. Бартуль	10 „
3. Ю. В.	50 „
4. У. Курыла	5 „
5. Д-р В. Тумаш	10 „
6. В. Кажан	5 „
7. А. О.	50 „
8. М. Кунцэвіч	10 „
9. Н. С.	50 „
10. А. К.	5 „
11. Д-р Багдановіч	10 „

Усяго па лісьце № 11 — 255 дал. Папярэдняя паступіла («Бацькаўшчына» з дня 18-га верасьня 1960 г. — 97,84 дал. Усяго разам — 1231 дол. 84 ц.

Камітэт складае шчырае дзякуй усім ахвярадаўцам за складзеныя ахвяры. Адначасна гэтым паведамляю, што пабудова помніка на магіле св. пам. Д-ра А. Орсы закончана і таму збор грошай на гэтым спыняецца.

Камітэт Набыцця Помніка на магілу св. пам. Д-ра А. Орсы ў Нью Ёрку
М. Рагуля, скарбнік

Памятник на магіле св. пам. Д-ра
Аляксандры Орсы

«СПАДЧЫНА СТАРОЕ КАМАРОЎ

Сярод чытачоў «Бацькаўшчыны» і людзі, што жылі або бывалі на месце Камароўцы. Іх напэўна цікавіць, там цяпер робіцца.

Вось-жа перш-на-перш старая Камароўца, якая была плошчай імя Яна Коласа. Значыцца, ёсьць штосьці з гэтага. Але ёсьць таксама й старое. Пра тое, та мы даведаемся з газэты «Зьвяз» ад 23 лістапада 1960 г., дзе зьмешчаны ліст у рэдакцыю пад загалоўкам «Спадчына старога Камароўкі». Вось абрыск «З даўнага часу плошча звалася Камароўкай, была яна калісьці брудна-няўтульнай, хіліліся да яе і невялікія хаткі. Цяпер гэтага няма. Але чачу, што, вось мы зьвярнулі з плошчы на даўнапрацоўчую вуліцу — і малюнак і раз зьмяніўся. Ну як на старой Камароўцы! Грузьніцы і буксуючыя калёсы бінах аўтамашыны, туляцца да парыз наў пешаходны, спрабуючы выбрацца з сухое месца. Але дзе там!

«Асабліва церпіць ад гэтага дзеці. Трэба ісьці ў школу, дзіцячы сад, а такая дарога, што абавязкова залезеш, граць ці ў вадку. А адсюль і прастуды, захворваньні».

«Ня раз жыхары звярталіся із скаргамі ў Менскі гарадзкі й Варашылаўскія раённыя Саветы дэпутатаў працоўных. Але, відаць, іх пісьмы аселі дзесяці і сталю. Няма на скаргі ня тое што практычных справаў, а навет адказаў».

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АўСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.
Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.
Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.
Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:

Mr. C. Cimafejczyk, Prasa 70, Tiridentos, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЬЯ ШТАТЫ:

Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:

Mr. K. Akmla, 57, Riverside Ave., Toronto 6, Ont.

ФРАНЦЫЯ:

Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Montholon, Paris 9.
Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouvoux (Nord).

НІВОДНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ,
ТАВАРЫСКАЯ І СЯМЕЙНАЯ
УРАЧЫСТАСЬЦЬ НЕ ПАВІННА
АДБЫЦЦА БЯЗ ЗБОРУ СЯРОД
ПРЫСУТНЫХ АХВЯРАЎ НА
«ВАДЗЕЦКІ ФОНД
«БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»!

СПРАВАЗДАЧА

На сьвяткаваньні саракавых угодкаў Случкага Збройнага Чыну 27-га лістапада 1960 г. ў Тароньне сабрана было некалядны падарак для беларускіх вётранаў-інвалідаў у Нямеччыне 20 дзяраў. Грошы гэтыя перасланыя Беларускаму Нацыянальнаму Камітэту ў Нямеччыне для разьдзелу іх між нашымі вётранаў.

Галоўная ўправа

Згуртаваньня Беларусаў у Канадзе
Таронта, 10. 12. 1960 г.

— Прышлі дзядзі, — казаў ён. — Я прагнуўся, а брацік спаў. А мама плакала. А тата з дзядзьмі пайшоў. І цяпер наш тата далёка. Там ялінкі растуць вялікія-вялікія.

К. Рамановіч

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры
грамадзкага жыцця.

Выдавец: Уладзімер Борнік

РЭДАКЦЫЯ КАЛІГІЯ

Артыкулы, падпісаньня прозьвішчам а ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць нагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не зварочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасля далучэньня да лістоў маркі або міжнароднага паштовага купону.